

Bestämmelser för Gesällbrev i: **Slöjdaryrket - Trä**

Provbestämmelserna framtagna av branschen 2014 och fastställda av Sveriges Hantverksråd 2014-09-24 (reviderade 2015-03-18, 2021-10).

Ansvarig bransch-/yrkesorganisation

Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, SHR

Förkunskapskrav

Gesällprov kan avläggas efter minst 2 500 timmar, motsvarande 3 år, dokumenterad utbildnings- och/eller arbetstid i yrket, eller motsvarande av branschen validerade kunskaper.

Gesällprov – allmänna anvisningar

Gesällprovet är ett yrkesprov som skall vara av sådan art att det efter genomförd granskning visar att den prövande är väl insatt i yrket och har de kunskaper, kompetenser och färdigheter och som krävs för att kunna utföra de i yrket förekommande arbetsuppgifterna.

Provanvisningar

Provet består av ett praktiskt prov och genomförs enligt beskrivning i bilaga 1.

Granskning av provet

Neutrala granskare utses av bransch/yrkesorganisation som granskar gesällprovet i samband med nästa ansökningstillfälle.

Kostnader

Branschkostnaderna för **gesällprovet** är 1 500 kr. För den som ansöker om validering av gesällprovet är kostnaden 2000 kr. Betalningen ska vara gjord innan den 1 februari eller 1 september för att ansökan ska behandlas. Betalning sker till Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund, SHR BG 5794-7806

Kostnaden för **gesällbrev** är 700: - + moms (875: - inkl. moms) och betalas till Gesäll och Mästarbrevskansliet. Med brevet följer ett ID-kort med information om Gesällbrev översatt till fem språk.

Ansökan

Anmälan om att avlägga provet görs till branschen senast 1 februari respektive 1 september. Kontaktinformation finns här nedan. **Efter godkänt prov görs en ansökan om gesällbrev hos Gesäll- & Mästarbrevskansliet.** Ansökan samt generell information finns på vår hemsida: www.hantverksrad.se

Utdelning av gesällbrev sker via den lokala hantverks- och/eller företagarföreningen och sker vanligtvis en gång per år.

Kontaktuppgifter:

Branschorganisation:

SHR, Svenska Hemslojdsföreningarnas Riksförbund

www.hemslojden.org

Åsögatan 122, 116 24 Stockholm Tel. 08-545 494 50

Svenska Hemslojdsföreningarnas Riksförbund, SHR BG 5794-7806

Gesäll- & Mästarbrevskansliet:

Sveriges Hantverksråd

Tel. 0247-369 50

Gesäll- & Mästarbrevskansliet

Box 147

www.hantverksrad.se

793 23 Leksand

info@hantverksrad.se

Tveka inte att kontakta oss om du har frågor eller funderingar kring Gesällbrev!

PROVANVISNINGAR GESÄLLPROV SLÖJDARYRKET – TRÄ

beslutade 2014-05-15 (reviderade 2015-03-18, 2021-10-20)

Allmänna anvisningar

Gesällprovet ska utföras under de närmast följande sex månaderna efter det att anmälan av provet lämnats in för godkännande av branschens granskningsnämnd.

Provet ska vara av sådan art att det efter genomförd granskning av branschen kan fastställas att den sökande är väl insatt i yrket och har uppnått kraven för att erhålla gesällbrev som är angivna i provbestämmelserna fastställda av Sveriges Hantverksråd.

Gesällprovet ska utföras självständigt utan någon handledning d.v.s. lärare, mästare eller annan får inte kommentera, ge råd eller anvisningar under arbetets gång.

En objektsbeskrivning ska göras i form av arbetsbeskrivning, planering, ritningar och/eller skisser med mått, bilder/foton etc. och lämnas in till branschorganisationens granskningsnämnd för godkännande innan arbetet med gesällprovet påbörjas.

Yrkesprovet kan utföras som specialarbete inom eller i anslutning till utbildning eller som ett enskilt arbete på annan plats.

Följande anvisningar skall följas

- Provets tidsåtgång ska vara 160 – 200 tim. Provet består av tre olika delprov där varje delprov ska omfatta minst 25 timmar
- Den sökande väljer själv hur tiden fördelas mellan de olika delproven och föreslår tidsåtgång. Granskningsnämnden bedömer rimligheten i förhållande till arbetsmängd och svårighetsgrad. Materialanskaffning räknas inte med i provtiden till skillnad mot materialförberedelse.
- Provet ska bestå av minst ett slöjdföremål/objekt från varje delprov. Man kan tillverka flera olika föremål eller kollektioner och serier.
- I anmälan ska beskrivas vilka föremål/objekt gesällen avser tillverka i respektive delprov, samt antalet timmar per prov.
- Den sökande ska vara väl förtrogen med de tekniker och produkter som provet avser. Provet kan utföras efter egen formgivning eller efter äldre förlaga där inte någon upphovsrätt finns.
- Provet ska visa prov på hög yrkesskicklighet, där färg, form, teknik, material och funktion är anpassade till det tillverkade föremålet/objektet.

- Om sökande saknar formell utbildning ska denne redovisa motsvarande kunskaper. Intyg fordras från person, sakkunnig inom ämnesområdet, exempelvis arbetsgivare, hemslöjdskonsulent eller motsvarande.
- Vid avslag av anmälan lämnar granskningsnämnden en skriftlig motivering till den sökande. Ansökningsavgiften till SHR återbetalas inte om anmälan avslås. Granskningsnämndens beslut går inte att överklaga.
- Loggbok för det delprov man väljer att lägga mest tid på ska bifogas. Tidkort för varje vecka ska fyllas i och bifogas.

Kunskapsområden som den sökande förväntas behärska

Råmaterial

Kunskap om insamling av material, lagring, hantering, och bearbetning av färskt och torrt trä.

Föremållstillverkning

Kunskap om och tillverkning av traditionella eller nyskapade föremål. Föremålen ska ha ett bra helhetsintryck där materialval och form stämmer överens med dess användningsområde.

Dekor och ytbehandling

Kunskap om mönstertekniker (ex skuret, ristad, bränd), komposition och ytbehandling.

Verktys- och maskinlära

Kunskap om verktygens och maskinernas användning samt kännedom om dess skyddsföreskrifter.

Delprov 1 – Slöjdföremål/objekt i färskt material med handverktyg.

Syftet med delprov 1 är att den sökande ska visa prov på yrkesskicklighet och stor kunskap om arbete i färskt trä med skärande eggverktyg. Här ingår för den sökande att kunna, bedöma och hantera material, verktyg och tekniker.

Provets förutsättningar och ingående moment

- Föremål/objekt tillverkas i ett stycke i färskt trä.
- Framtagning av ämnen med hjälp av spräckning och/eller handsågning.
- Anskaffning av material får göras med handsåg eller motorsåg.

Ur säkerhetssynpunkt får hjälp tas vid fällning av träd om så behövs, samt vid framforsling av virke. Den sökande väljer själv ut trädet. Det ska dokumenteras i text och bild för att kunna redovisas för kontrollant.

- Grovbearbetning och renskärning före, samt efter torkning.
- Minst ett föremål måste ha synlig skuren yta.
- Bemästring av torkprocessen.

Följande handverktyg får användas

- Handsåg
- Spräckjärn/kilar
- Skärande eggverktyg såsom; yxa, kniv, bandkniv, handhyvel, bildhuggarjärn, stämjärn, skave m.fl.

Exempel på föremål i detta moment är

- Skedar
- Tråg
- Handtag
- Knoppar/vred
- Figurer
- Husgeråd

Delprov 2 - Sammansatt slöjdföremål/objekt med handverktyg

Syftet med delprov 2 är att den sökande ska visa prov på yrkesskicklighet och stor kunskap om tillverkning av föremål och sammansättningar i färskt och/eller torrt trä. Här ingår för den sökande att kunna bedöma och hantera material, verktyg och tekniker.

Provets förutsättningar och ingående moment

- Föremål/objekt tillverkas i delar, sammanfogade med traditionella tekniker.
- Framtagning av ämnen med hjälp av spräckning och/eller handsågning.
- Anskaffning av material får göras med handsåg eller motorsåg och ska göras av den sökande. Även torkning av material ska göras av den sökande. Ur säkerhetssynpunkt får vid behov hjälp tas vid fällning av träd, samt vid framforsling av virke. Den sökande väljer själv ut trädet. Det ska dokumenteras i text och bild för att kunna redovisas för kontrollant.
- Färskt eller torkat trä från inhemska träslag.
- Detta moment kan utöver ett färdigt föremål med sammansättningar även bestå av prover på olika sammansättningar.
- Sammanlagt ska minst 3 sammansättningstekniker ingå i delprov 2.
Undantag kan godkännas om andra godkända sammansättningar med handverktyg ingår i delprov 3.
- Exempel på hantverksmässiga sammansättningar som kan ingå; tappning, slitsning, gradning, sinkning, gering, kilning.

Följande handverktyg får användas

- Handsåg
- Spräckjärn/kilar
- Skärande eggverktyg såsom; yxa, kniv, bandkniv, handhyvel, bildhuggarjärn, stämjärn, skave m.fl.

Exempel på föremål i detta moment är

- Möbler
- Laggkärl
- Pinnlister
- Näverburkar
- Sveg/spånaskar
- Krympburkar

Delprov 3 - Sammansatt slöjdföremål/objekt handgjort och hjälpmaskiner

Syftet med delprov 3 är att den sökande ska visa prov på kunskap om tillverkning av föremål med snickerimaskiner. Särskild vikt läggs vid effektivitet, rationell tillverkning, och maskinhantering, samt att den sökande bedömer och hanterar material, handverktyg och tekniker.

Exempel på hantverksmässiga sammansättningar som kan ingå; tappning, slitsning, gradning, sinkning, gering, kilning.

Provets förutsättningar och ingående moment

- Både handverktyg och maskiner ska användas.
- Föremålet/objektet ska kunna beskrivas med skisser och/eller ritning.
- Andra material än trä får förekomma för funktion eller dekoration.
- Färskt eller torkat trä från inhemska träslag ska användas.
- Redovisning av vilka maskiner som används ska göras.

Exempel på föremål/objekt i detta moment är

- Möbler
- Redskap
- Verktyg
- Laggkärl
- Annat eget uttänkt föremål

GRANSKNING/SLUTBEDÖMNING

Granskare

Gesällprovet granskas av SHRs granskningsnämnd eller av nämnden utsedda granskare, dessa skall uppgå till minst 2 st. Granskning av provet sker i samband med nästa ansökningstillfälle. Om så krävs kan granskningsnämnden utse en adjungerad medgranskare med specialkunskap inom området.

Kontrollanter

Kontrollant (ej granskare) utsedda av SHRs granskningsnämnd ska intyga att provet är egenhändigt utfört i enlighet med de fastställda provbestämmelserna, följa arbetet och närvara då arbetet påbörjas och då väsentliga moment utförs. Då provet genomförs på skola eller annan utbildningsinstitution kan mästare/lärare/ handledare fungera som kontrollant. Kontrollant ska även signera tidkort med rätt att korrigera tiden efter genomgång med den studerande/lärlingen. I de fall provet utförs i egen verkstad ska extern kontrollant utses.

Granskningsprotokoll

Efter genomförd granskning skickar SHRs granskningsnämnd in ett undertecknat granskningsprotokoll samt särskild blankett för ansökan/anmälan, båda i original till Gesäll och Mästarbrevskansliet.

Poängberäkning

I granskningsprotokollet har varje delprov ett antal huvudmoment som är uppdelade i granskningspunkter. Varje granskare sätter betyget godkänt eller icke godkänt på varje moment. Alla tre delproven ska vara godkända för att hela provet ska anses godkänt.

Tidsåtgång

Godkänt om tidsplanen har följts.

Bedömningskriterier

Delprov 1 granskas med

avseende på:

Helhetsintryck

Materialval

Finish

Funktion

Torkprocess

Teknik

Tidsåtgång

Ytbehandling

Delprov 2 granskas med

avseende på:

Helhetsintryck

Materialval

Finish

Funktion

Torkprocess

Teknik / Sammansättning

Tidsåtgång

Ytbehandling

Delprov 3 granskas med

avseende på:

Helhetsintryck

Materialval

Finish

Funktion

Torkprocess

Teknik / Sammansättning

Tidsåtgång

Arbetsprocess

Ytbehandling

Ej godkänt prov

Om gesällprovet underkänns kan den sökande ansöka om att avlägga ett nytt prov.

Granskningsnämndens beslut går inte att överklaga.

Kostnader

Kostnader i samband med förberedelser inför provet, provets genomförande, materialkostnader, branschavgifter (t ex ersättning till kontrollanter, granskning) m m står den sökande själv för om ingen annan överenskommelse träffats. Kontakta alltid branschen (SHR) om detta.

Validering för Slöjdaryrket-Trä, yrkesverksamma slöjdare med längre yrkeserfarenhet *

Slöjdare som har varit verksamma i minst tio år och i övrigt uppfyller kraven för ansökan om gesällbrev kan presentera en dokumentation av genomförda arbeten (portfolio) som bedöms av branschen.

CV där utbildningshistorik och arbetserfarenhet framgår skall inlämnas digitalt i PDF-format.

Valideringen bygger på att granskningsnämnden med säkerhet kan se de kvalitéer som annars bedöms via Gesällprovet.

Om portfolio och information inte är klagörande kan slöjdaren ombes att komplettera materialet eller uppmanas att göra Gesällprovet.

*Om Du gör validering av gesällprovet och har för avsikt att ansöka om mästarbrev ber vi dig uppmärksamma att gesällbrevet/gesällprovet endast är ett av kraven, se bestämmelserna för Mästarbrev.